

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten
Registrator

Vår referens/dnr:
SN Dnr 166/2015

103 33 Stockholm

Er referens/dnr:
Ds 2015:41

2015-11-13

Remissvar

Departementspromemorian En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap (Ds 2015:41)

Svenskt Näringsliv har fått möjlighet att lämna synpunkter på utbildningsdepartementets remisspromemoria DS 2015:41 "En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap". Detta remissvar har beretts i samråd med Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer inom ramen för arbetsgruppen för utbildningsfrågor.

Yrkeshögskolan är inte bara en uppskattad och efterfrågad utbildningsform i näringslivet. Den är också helt avgörande för att klara de omställningar som sker på arbetsmarknaden och de kompetensutveckling som krävs för att hålla jämn takt med omvärlden. Det råder en samsyn kring att yrkeshögskolans styrka ligger i dess flexibilitet och lyhördhet mot arbetsmarknadens behov, något som garanteras genom en nära samverkan med berörda branscher och företag/arbetsgivare.

Departementspromemorian behandlar flera viktiga insatsområden och lämnar också förslag på förbättringar som går i linje med de förslag som Svenskt Näringsliv lyft i rapporter, debatter och i samtal med departementet. Övergripande ställer sig därför Svenskt Näringsliv positiv till ansatsen och huvudinriktningarna i departementspromemorian.

Det finns dock delar av förslagen i kapitel 8 – Tillträde till utbildning inom yrkeshögskolan" som skulle leda till begränsade möjligheter för näringslivets delaktighet och därigenom skulle kunna leda till oönskade effekter såsom försämrad matchning. Denna utveckling vore en olycklig utveckling, inte minst för individen som investerat i en utbildning till jobb.

Här nedan finner ni Svenskt Näringslivs kommentarer till departementspromemorians förslag.

4.3 Fler utbildningsomgångar ska kunna beviljas genom ett och samma beslut

Förslag: Ett beslut av Myndigheten för yrkeshögskolan om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan ska som huvudregel omfatta tre utbildningsomgångar. För utbildningar där det bedöms finnas ett behov på arbetsmarknaden, men det är svårt att bedöma hur långt behovet sträcker sig, får myndigheten besluta om färre utbildningsomgångar. Ett beslut ska dock få omfatta upp till fem utbildningsomgångar om myndigheten bedömer att det finns ett

långsiktigt behov på arbetsmarknaden av de kunskaper, färdigheter och kompetenser som utbildningen kan ge och att behovet av dessa kunskaper, färdigheter och kompetenser inte eller endast i liten omfattning tillgodoses utanför yrkeshögskolan. Beslutet får också omfatta högst fem utbildningsomgångar om utbildningen i hög grad medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället. Den s.k. upplysningsbestämmelsen i lagen om yrkeshögskolan, som upplyser att regeringen meddelar föreskrifter om vilken myndighet som efter ansökan prövar frågor om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan och hur många årsplatser utbildningen i så fall ska omfatta, ska kompletteras så att det framgår att regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om frågor som myndigheten ska fatta beslut om med anledning av en sådan ansökan. Lagen ska kompletteras med ytterligare upplysningsbestämmelser om att regeringen meddelar föreskrifter om yrkeshögskolan.

Svenskt Näringsliv välkomnar förslaget om en ökad långsiktighet och kontinuitet inom yrkeshögskolan. Inte minst för att underlätta för att investeringstunga utbildningar ska komma till stånd. De senaste årens erfarenheter av yrkeshögskola visar också ett kontinuerligt behov av vissa eftergymnasiala yrkesutbildningar på arbetsmarknaden. Detta förutsätter dock höga krav på myndighetens analys- och prognosarbete, som ständigt måste förfinas och utvecklas. Detta kommer också ställa ökande krav på såväl bedömning av ansökningar som tillsyn inför en utbildningsstart för att garantera att "rätt" utbildningar kommer till stånd.

4.4 Anordnarens kompetens att bedriva utbildning

Förslag: Det ska vara ett villkor för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan att utbildningsanordnaren har den kompetens som krävs för att bedriva utbildning inom det yrkesområde som utbildningen avser. Myndigheten för yrkeshögskolan föreslås få lämna statsbidrag respektive särskilda medel för kostnader för undervisning i svenska med yrkesinriktning. Myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidrag och särskilda medel för utbildningar inom yrkeshögskolan beakta resultat från genomförd tillsyn, kvalitetsgranskning och uppföljning.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslagen om att säkerställa utbildningsanordnarens kompetens innan utbildningsstart, att erbjuda statsbidrag för undervisning i svenska med yrkesinriktning samt stöd till utbildningsanordnarnas arbete efter genomförd tillsyn, kvalitetsgranskning och uppföljning.

4.5.1 Alla myndigheter ska få anordna utbildningar inom yrkeshögskolan

Förslag: Utbildning inom yrkeshögskolan ska få anordnas även av andra myndigheter än statliga universitet och högskolor.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget om att låta andra myndigheters utbildningar ingå inom ramen för yrkeshögskolan för att på så sätt samla eftergymnasiala icke-akademiska utbildningar under ett och samma ramverk. Svenskt Näringsliv förutsätter även att detta innebär att respektive myndighets utbildningsbudget medföljer utbildningarna.

5.4 Lärande i arbete är utmärkande för yrkeshögskolan

Förslag: Det ska anges i förordningen om yrkeshögskolan att den ansvariga utbildningsanordnaren ska se till att det finns platser för LIA på en arbetsplats och att dessa uppfyller de krav som finns för utbildningen, om sådant lärande ingår i utbildningen.

Svenskt Näringsliv kan inte nog understryka vikten av en väl fungerande LIA för en väl fungerande yrkeshögskoleutbildning och ställer sig bakom förslaget om ökad tydlighet kring detta.

6.2 Den regionala eller nationella placeringen ska utgå från arbetslivets behov

Förslag: Det ska inte längre vara en förutsättning för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan att den har en från samhällssynpunkt lämplig regional placering. Myndigheten för yrkeshögskolan ska i stället vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel för utbildningar inom yrkeshögskolan särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget om att placeringen av utbildningar inom yrkeshögskolan ska utgå från arbetslivets behov.

7.3 Fristående kurser

Förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att undersöka hur fristående kurser kan ingå i yrkeshögskolans ordinarie utbud. Myndigheten ska även beskriva kursernas konsekvenser för systemet för statlig finansiering. Det ska redan nu tydliggöras i förordningen om yrkeshögskolan att om det efter att en utbildning har påbörjats konstateras att det finns tomma platser på utbildningen kan studerande antas till en eller flera kurser inom utbildningen (fristående kurs) även om kursen eller kurserna var för sig eller totalt omfattar mindre än 100 yrkeshögskolepoäng.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget att Myndigheten för yrkeshögskolan får i uppdrag att undersöka möjligheten att erbjuda fristående kurser.

8.4 Särskilda förkunskapskrav om det finns särskilda skäl

Förslag: Andra krav på särskilda förkunskaper än krav på kunskaper från en eller flera kurser i gymnasieskolans nationella program eller motsvarande kunskaper ska bara få ställas upp om det finns särskilda skäl. Sådana andra förkunskapskrav ska endast få avse yrkeserfarenhet eller andra kunskaper än de nämnda som är av betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. Utöver krav på kunskaper får det också ställas krav på villkor som är en förutsättning för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för.

Då utbildningar inom yrkeshögskolan omfattar såväl breda eftergymnasiala yrkesområden som smala påbyggnads- och specialistyrken är det viktigt att förkunskapskraven också tillåts variera beroende på vilken nivå utbildningen ges. Svenskt Näringsliv menar att detta ytterst är det en ledningsgruppsfråga där arbetsgivare tillsammans med utbildningsanordnare identifierar rätt nivå för de särskilda förkunskapskraven. Med stöd av exempelvis 20-procentsregeln kan kvotgrupper också kvalificera sig in på en påbyggnads- eller specialistutbildning. Tillsammans med förslaget om preparandinsatser som beskrivs närmare i kapitel 8.6 Behörighetskomplettering bör underlättas kan också personer med annan utbildningsbakgrund matchas mot de av ledningsgruppen uppsatta förkunskapskrav. Svenskt Näringsliv ställer sig inte bakom förslag som skulle innebära inskränkningar i möjligheten att anpassa förkunskapskrav efter nivå på utbildning.

8.5 Samma utbildning – olika förkunskapskrav

Förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att utreda och föreslå hur enhetligare förkunskapskrav för yrkeshögskoleutbildningar kan se ut och införas.

Svenskt Näringsliv medverkar gärna tillsammans med våra medlemsorganisationer i diskussioner kring enhetligare förkunskapskrav då vi är måna om hitta en lösning som skapar en ökad tydlighet för den sökande och samtidigt bibehåller den flexibilitet som är nödvändig för utbildningarnas träffsäkerhet.

8.6 Behörighetskomplettering bör underlättas

Förslag: Det bör i lagen om yrkeshögskolan införas en upp-lysning om att regeringen med stöd av den s.k. restkompetensen kan meddela föreskrifter om att en utbildning inom yrkeshögskolan får bedrivas som behörighetsgivande förutbildning på gymnasial nivå. Förutbildningen ska få erbjudas i anslutning till en ordinarie yrkeshögskoleutbildning, om det finns brist på behöriga sökande till den ordinarie utbildningen och det behövs arbetskraft med sådan kompetens som den ordinarie utbildningen syftar till att ge.

Svenskt Näringsliv välkomnar förslag om att underlätta för behörighetskomplettering till yrkeshögskolan då det blir allt vanligare att yrkesväxla och fortbilda sig under ett arbetsliv. Däremot anser vi att det finns en annan, mer effektiv administrativ lösning än promemorians förslag. Den sökande bör redan inledningsvis vid ansökningsprocessen ges möjlighet att anmäla intresse att gå ett preparandspår inför utbildningsstart.

Dessutom ifrågasätter Svenskt Näringsliv promemorians bedömning att de s.k. förutbildningar endast ska omfatta fem veckor och att de företrädesvis skulle ges på distans. Utifrån diskussionerna om rätt för elever att läsa in särskild behörighet på Komvux (BP16) verkar det naturligt att dessa teoretiska kurser (t ex matematik 2) inte samtidigt ges som preparandkurs på yrkeshögskolan.

Preparandkurserna borde då, om förslaget om rätt att läsa in särskild behörighet på Komvux blir verklighet, istället fokusera på yrkeskurser som inte ingår i den nya rättighetslagstiftningen. Om fokus ligger på yrkeskurser är Svenskt Näringslivs bedömning att fem veckor inte räcker för att rymma dessa kurser. Yrkeskurser är också, generellt sett, svårare att ge på distans.

8.7.1 Vissa urvalsgrunder behöver förtydligas

Förslag: Urvalsgrunden särskilt prov ska endast få avse kunskaper och färdigheter som är nödvändiga för att den sökande ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Urvalsgrunden tidigare utbildning ska i första hand avse utbildning på gymnasial nivå. Annan tidigare utbildning och yrkeserfarenhet ska endast få användas som urvalsgrunder om det finns särskilda skäl. Vid i övrigt likvärdiga meriter ska urval också få göras genom lottning.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget att urvalsgrunden särskilt prov ska förtydligas så att det på förhand blir tydligt vad provet syftar till. Svenskt Näringsliv menar att urvalsgrunden särskilt prov och intervjuer är en av nyckelfaktorerna bakom yrkeshögskoleutbildningarnas framgångar. Där finns möjlighet att identifiera personer med intresse och förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Särskilda prov är särskilt viktiga för kvotgrupper som saknar särskilda förkunskapskrav. Däremot anser Svenskt Näringsliv att det vore en olycklig utveckling om urvalsgrunderna såsom tidigare yrkeslivserfarenhet begränsas då de kan vara helt nödvändiga för utbildningar av påbyggnads- och specialistkaraktär. Svenskt Näringsliv anser dessutom att urval genom intervju är att föredra framför lottning.

8.7.2 Kvotgrupper

Förslag: Vid urvalet till en utbildning inom yrkeshögskolan ska platserna få fördelas med olika andelar i kvotgrupper för de olika urvalsgrunderna.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget att ett visst antal platser ska kunna fördelas mellan olika kvotgrupper.

8.8.2 Samma förkunskapskrav för nationellt likvärdiga utbildningar

Förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska få meddela föreskrifter om krav på särskilda förkunskaper när det gäller utbildningar med en inriktning som kräver nationellt likvärdigt innehåll.

Myndigheten för yrkeshögskolan har redan möjlighet att kunna meddela föreskrifter om nationellt likvärdigt innehåll. Det finns gott om exempel på utbildningar som leder till samma yrkesroll men som är något skilda till sitt innehåll. I en del fall saknas väsentligt innehåll, sett ur ett nationellt perspektiv. Både utbildningsgivare och företag uttrycker att det i dessa fall vore enklare om nationella kvalifikationskrav för den aktuella rollen kunde ligga till grund för utformning av utbildningar. Detta hindrar ändå inte viss flexibilitet för att anpassa utbildningen till förutsättningarna i en region. Aktuella branscher bör absolut medverka i arbetet med att ta fram de nationella kraven.

Svenskt Näringsliv anser att det är möjligt att utforma utbildningar som leder till samma slutresultat, men där det kan förekomma olika förkunskapskrav. Det är i utformningen av utbildningen som de skilda förkunskaperna måste hanteras. Att Myndigheten för Yrkeshögskolan enligt förslaget ska kunna meddela föreskrifter som krav på särskilda förkunskaper får inte innebära att den måste göra det. Stor lyhördhet för branschernas bedömningar i detta sammanhang är en nödvändighet.

9.2 Internationella samarbeten ska främjas

Förslag: Myndigheten för yrkeshögskolan ska främja internationella samarbeten inom yrkeshögskolan genom att informera utbildningsanordnare om möjligheter till sådana samarbeten när det gäller yrkeshögskolan och stödja dem i samarbetena.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget om att Myndigheten för yrkeshögskolan ska jobba för att främja internationellt samarbete genom att informera utbildningsanordnare om möjligheter.

10.2 En definition av tillsyn

Förslag: Förordningen om yrkeshögskolan ska kompletteras med en definition av tillsyn som innebär att med tillsyn avses en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter samt att det i tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska rätta fel som upptäckts vid granskningen. Det ska i förordningen med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan anges att myndigheten inom ramen för sin tillsyn ska lämna råd och vägledning till utbildningsanordnarna.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget om att tydligare definiera tillsyn samt att ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att inom ramen för tillsyn lämna råd och vägledning till utbildningsanordnarna.

10.3 Tillsyn och kvalitetsgranskning

Förslag: Det ska i förordningen med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan anges att tillsynen och kvalitetsgranskningen ska avse enskilda utbildningar. Kvalitetsgranskningen ska även utbildningsanordnarens eget kvalitetsarbete. Kvalitetsgranskningen kan därutöver ha en övergripande karaktär utifrån olika teman. Resultaten av tillsynen och kvalitetsgranskningen ska inte bara sammanfattas och publiceras. Resultaten ska även publiceras uppdelat på varje granskad utbildning. Det ska i förordningen om yrkeshögskolan anges att kvaliteten ska granskas utifrån kvalitetskriterier. Myndigheten för yrkeshögskolan ska bemyndigas att meddela föreskrifter om kriterierna. Innan myndigheten meddelar sådana föreskrifter ska myndigheten höra företrädare för arbetslivet.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget om att tillsyn och granskning ska avse enskilda utbildningar, omfatta utbildningsanordnarnas eget kvalitetsarbete samt ske såväl övergripande som tematiskt.

11.3 Ändringar för att säkerställa kvaliteten

Förslag: För att en utbildning ska få avslutas med en yrkeshögskoleexamen ska det, utöver dagens krav, även vara ett villkor att den studerande inom ramen för kursfordringarna har fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete).
Det ska i ledningsgruppen för en utbildning inom yrkeshögskolan alltid ingå minst en företrädare för skolväsendet.

Svenskt Näringsliv ställer sig bakom förslaget att yrkeshögskoleexamen även ska omfatta ett självständigt arbete (examensarbete). På den NQF-nivå som yrkeshögskoleexamen är placerad förutsätts att den studerande ska kunna jobba självständigt.

För mer information kontakta Mia Liljestrand, mia.liljestrand@svensktnaringsliv.se, ansvarig för frågor som rör yrkesutbildning för vuxna.

Stockholm den 13 november 2015

Tobias Krantz
Avdelningschef
Utbildning, forskning och innovation

Mia Liljestrand
Utbildning, forskning och innovation